

В. М. Трофименко, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

В. В. Зуєв, кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ОСОБИ ПІД ЧАС ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО ЇЇ ВИДАЧУ

Постановка проблеми. У ХХІ ст. правовий інститут екстрадиції (видачі) особи перебуває у стані динамічного розвитку: держави укладають міжнародні договори, в яких ідеться про нові умови та порядок здійснення видачі осіб, приймаються нові закони про видачу, збільшується судова практика, яка стосується екстрадиції, відбуваються процеси гуманізації екстрадиційних процедур. Гарантії прав людини та громадянина в процесі екстрадиції, яким приділяється все більша увага, викладені в низці міжнародних конвенцій, зокрема у: Європейській конвенції про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання; Європейській конвенції про видачу правопорушників; Конвенції ООН про статус біженців. Однак, як свідчить вітчизняна практика, існуючий набір гарантій прав особи під час її видачі не є досконалим та має певні прогалини. Зокрема, підлягає критичному аналізу гарантування права особи не бути виданим до запитуючої держави доти, доки не буде остаточно вирішено її статус, навіть коли така особа звернулася до відповідних органів для отримання статусу, що унеможлиблює її видачу, вже після прийняття рішення про її видачу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблематики, пов'язаної з екстрадицією (видачею) особи, займалися такі науковці, як О. І. Виноградова, С. М. Вихрист, Т. С. Гавриш, М. І. Пашковський, М. П. Свистуленко, М. І. Смирнов, О. М. Толочко та ін. Останніми роками вказаної теми у своїх дослідженнях тор-

калися такі науковці, як С. О. Короед, О. П. Кучинська, В. В. Луцик, В. Михайленко, В. І. Самарін. Однак проблема гарантій прав особи під час прийняття рішення про її видачу, а також під час здійснення фактичної передачі особи в рамках екстрадиційної процедури залишалась поза увагою дослідників. Отже, вивчення та аналіз забезпечення прав особи у зазначеній сфері має значну наукову перспективу.

Метою статті є аналіз наявних на сьогодні гарантій прав особи під час прийняття рішення про її видачу, а також розробка шляхів усунення існуючих недоліків у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Процедура видачі особи (екстрадиція) передбачена п. 2 ч. 1 ст. 541 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК). Екстрадиція включає: офіційне звернення про встановлення місця перебування на території запитуваної держави особи, яку необхідно видати, та видачу такої особи; перевірку обставин, що можуть перешкоджати видачі; прийняття рішення за запитом; фактичну передачу такої особи під юрисдикцію запитуючої держави. Широкий перелік гарантій прав осіб, які беруть участь у процесі екстрадиції, містить етап екстрадиційної процедури, коли центральний орган приймає рішення щодо екстрадиції (пп. 2, 3 ч. 4 ст. 574, статті 587, 589, 592 КПК), після чого організовують прийом-передачу осіб, до яких прийнято рішення про видачу (екстрадицію) (п. 4 ч. 4 ст. 574, ст. 593 КПК). Принциповим у цьому контексті є те, що коли особа, стосовно якої надійшов запит про видачу, відповідно до законів України на час прийняття рішення про видачу

(екстрадицію) є громадянином України, то у видачі має бути відмовлено (п. 1 ч. 1 ст. 589 КПК).

Зазначимо, що інститут екстрадиції не може використовуватися для необґрунтованого кримінального переслідування, зокрема, йдеться про осіб, які на час прийняття рішення про видачу (екстрадицію) є громадянами України; вчинили злочин, за який не передбачається покарання у виді позбавлення волі за законом України, або ж коли закінчилися передбачені законом України строки давності притягнення особи до кримінальної відповідальності або виконання вироку за злочин, за який запитано видачу; коли компетентний орган іноземної держави не надав на вимогу центрального органу України додаткових матеріалів або даних, без яких неможливе прийняття рішення за запитом про видачу (екстрадицію); коли видача особи (екстрадиція) суперечить зобов'язанням України за міжнародними договорами України; коли наявні інші підстави, передбачені міжнародним договором України (ч. 1 ст. 589 КПК). До «інших підстав» насамперед слід віднести відмову у видачі осіб, які переслідуються за політичними мотивами; видача також не здійснюється, якщо Україна має достатньо підстав вважати, що запит про видачу правопорушника за вчинення звичайного кримінального правопорушення був пов'язаний із переслідуванням або покаранням особи на підставі її раси, релігії, національної приналежності чи політичних переконань або становище такої особи може бути зашкоджене з будь-якої із цих причин.

Частиною 2 ст. 589 КПК передбачено, що особа, якій надано статус біженця, статус особи, яка потребує додаткового захисту, або їй надано тимчасовий захист в Україні, *не може бути видана державі*, біженцем з якої вона визнана, а також іноземній державі, де її здоров'ю, життю або свободі загрожує небезпека за ознаками раси, віросповідання (релігії), національності, громадянства (підданства), приналежності до певної соціальної групи або політичних переконань, крім випадків, передбачених міжнародним договором України.

Однією із ключових гарантій невидачі осіб є гарантія, закріплена в ч. 4 ст. 590 КПК. Так, *рішення про видачу особи (екстрадицію) не може бути прийнято*, якщо така особа подала заяву про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, чи скористалася відповідно до законодавства правом на оскарження рішення щодо зазначених статусів, до остаточного розгля-

ду заяви у порядку, встановленому законодавством України.

Екстрадиція відіграє важливу роль у механізмі притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. Однак якщо запит про екстрадицію стосується біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, або осіб, які подали заяву про отримання такого статусу, Держави повинні забезпечити дотримання своїх зобов'язань із захисту прав людини (статті 55, 56 Статуту ООН (1945 р.)¹; ст. 2 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (1966 р.)²; ст. 3 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських чи принизливих видів поводження і покарання (1984 р.)³). Ще важливіше те, що, розглядаючи питання про екстрадицію біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, Держави зобов'язані забезпечити повне дотримання правила невидворення, яке закріплене у ч. 1 ст. 33 Конвенції про статус біженців (1951 р.)⁴.

Зобов'язання щодо невидворення, за міжнародним правом з прав людини, встановлюють обов'язкову заборону на екстрадицію, якщо видання розшукуваної особи спричинить для нього чи неї ризик катувань чи інших серйозних порушень прав людини. У ст. 3 Конвенції 1984 р. проти катувань та інших жорстоких, нелюдських чи принизливих видів поводження і покарання прямо сказано, що «жодна Держава-учасник не повинна висилати, повертати (“refouler”) чи видавати будь-яку особу іншій державі, якщо існують серйозні підстави вважати, що їй може загрозувати там застосування катувань». Як невід'ємна частина заборони катувань за міжнародним правом, що одержала статус *jus cogens*, заборона видворення в місця, де існує ризик такого поводження, є обов'язковою для всіх Держав, включаючи Держави, що ще не стали стороною відповідних договорів.

¹ Статут ООН та Статут Міжнародного Суду від 26 червня 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (дата звернення 20.09.2020)

² Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення 20.09.2020)

³ Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських чи принизливих видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text (дата звернення 20.09.2020)

⁴ Конвенція про статус біженців від 28 липня 1951 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text (дата звернення 20.09.2020)

Європейський суд з прав людини послідовно стверджує, що зобов'язання щодо невидворення є невід'ємною частиною зобов'язання не піддавати жодну особу катуванням чи нелюдському, принизливому поведженню чи покаранню, встановленому в ст. 3 Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р., і що це зобов'язання набуває чинності, якщо є реальний ризик зазнати такого поведження в результаті примусового видворення, включаючи екстрадицію (наприклад, справи «Соєринг проти Об'єднаного Королівства», заява № 14038/88, 7 липня 1989 р.; «Круз Варас проти Швеції», заява № 15567/89, 20 березня 1991 р.; «Вілвараях й інші проти Об'єднаного Королівства», заява № 13163/87, 30 жовтня 1991 р.; «Чahal проти Об'єднаного Королівства», заява № 22414/93, 15 листопада 1996 р.; «Ахмед проти Австрії», заява № 25964/94, 17 грудня 1996 р. У рішенні «Сааді проти Італії» (заява № 37201/06, 28 лютого 2008 р.)¹ Європейський суд з прав людини підтвердив свої більш ранні рішення про те, що заборона на катування і нелюдське чи принизливе поведження чи покарання відповідно до ст. 3, включаючи невід'ємне зобов'язання щодо невидворення, є абсолютною і застосовується незалежно від поведінки особи, якої вона стосується, навіть якщо вона небажана чи небезпечна, і природи злочину, що міг бути скоєний такою особою.

Право шукати й одержувати притулок, встановлене у ст. 14 Загальної декларації прав людини² і невід'ємне від Конвенції 1951 р. та Протоколу 1967 р.³, передбачає зобов'язання Держав забезпечити справедливі й ефективні процедури розгляду заяв про отримання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту. Такі особи захищені від видворення ст. 33(1) Конвенції 1951 р. *на весь період процедури надання такого статусу*. Запитувана Держава також не може провести екстрадицію такої особи до країни походження, доки не буде розглянута заява, включаючи етап оскарження.

¹ Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Сааді проти Італії» від 28 лютого 2008 р. (заява № 37201/06) URL: <https://www.refworld.org.ru/pdfid/529348df4.pdf> (дата звернення 20.09.2020)

² Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення 20.09.2020)

³ Протокол щодо статусу біженців від 04 жовтня 1967 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363#Text (дата звернення 20.09.2020)

Екстрадиція особи та визнання особи біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, здійснюються за відповідними процедурами, що регламентовані різними нормативно-правовими актами. Тож, рішення за заявою про надання відповідного статусу та щодо запиту про екстрадицію приймаються в рамках *відокремлених процедур*.

У КПК відсутня спеціальна норма, якою встановлювався б строк звернення особи із заявою до відповідного органу про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

Процедуру звернення, розгляду та підстави і порядок отримання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, регламентує Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» (далі – Закон)⁴. Зазначається, що процес отримання відповідного статусу ініціюється подачею заяви особою для оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту (ч. 1 ст. 7).

Відповідно до ч. 1 ст. 5 Закону *особа, яка з наміром бути визнаною біженцем в Україні або особою, яка потребує додаткового захисту, перетнула державний кордон України* в порядку, встановленому законодавством України, повинна протягом п'яти робочих днів звернутися до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Очевидно, що вказана норма розрахована на осіб, які вже в момент перетинання кордону усвідомлюють мету – отримання відповідного статусу в Україні.

Частина 5 ст. 5 Закону передбачає, що *особа, яка на законних підставах тимчасово перебуває в Україні*, і під час такого перебування в країні її громадянської належності чи попереднього постійного проживання виникли умови, зазначені в пунктах 1 чи 13 частини першої статті 1 цього Закону, внаслідок яких вона не може повернутися до країни свого походження і має намір бути визнаною біженцем в Україні або особою, яка потребує додаткового захисту, повинна звернутися до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб,

⁴ Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08 липня 2011 р. № 3671-VI URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363#Text (дата звернення 20.09.2020)

які потребують додаткового або тимчасового захисту, із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, до закінчення строку перебування на території України.

Ініціювання такого розгляду завжди є суб'єктивним правом особи, а враховуючи відсутність заборонних норм на таке звернення до відповідного органу, а також відокремленість процедури екстрадиції від процедури визнання особи біженцем або такою, що потребує додаткового захисту, це право може бути реалізоване протягом усього часу перебування особи на території України. Так як видача особи (екстрадиція) завершується фактично передачею особи до компетентних органів іноземної держави, що пов'язано із перетинанням державного кордону України, то екстрадиційний процес фактично збігається зі строком перебування особи на території України.

Факт наявності запиту про екстрадицію сам по собі *не дає підстави* для відхилення заяви про визнання особи біженцем чи особою, яка потребує додаткового захисту; крім того, така заява не може вважатися явно необґрунтованою винятково у зв'язку з існуванням запиту про екстрадицію.

Рішення про видачу особи (екстрадицію) може бути оскаржено в порядку ст. 591 КПК до слідчого судді, в межах територіальної юрисдикції якого така особа тримається під вартою, крім випадку, передбаченого ст. 588 КПК, чи до слідчого судді, в межах територіальної юрисдикції якого розташований відповідний центральний орган України, якщо до особи застосовано запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою.

Утім у межах оскарження прийнятого рішення про видачу особи досліджуються ті обставини, *що існували на момент винесення такого рішення* і впливали на його законність та обґрунтованість. А тому звернення особи із заявою про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, є підставою для скасування судом прийнятого рішення про видачу особи *у разі наявності такої заяви на момент прийняття рішення*.

Факт звернення особи із заявою про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, *вже після прийняття такого рішення* є обставиною, яка впливає на статус цієї особи та має впливати на здійснення фактичної передачі з урахуванням положень міжнародно-правових актів стосовно невидворення особи до вирішення її остаточного статусу. Однак це не впливає на

оцінку законності прийнятого до цього рішення, а відповідно не є підставою його скасування.

Таким чином, особа може опинитись у ситуації, коли вона цілком законно звернулася із заявою про отримання статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту, остаточне рішення по якій ще не прийнято (особливо враховуючи процесуальні можливості оскарження), а рішення центрального органу щодо екстрадиції вже прийнято та не скасовано судом, адже на момент прийняття такого рішення екстрадиційною перевіркою не було встановлено обставин, які б перешкождали видачі (наприклад, факт отримання відповідного статусу особи чи принаймні подачі заяви про намір отримати такий статус).

З метою фактичної передачі особи, щодо якої *прийнято рішення про видачу (екстрадицію)*, центральний орган України після набрання чинності цим рішенням надає відповідні доручення (направляє звернення) компетентним органам України. Передача особи має бути здійснена протягом п'ятнадцяти днів із дати, встановленої для її передачі (ст. 593 КПК).

Тобто, якщо рішення про видачу не скасовано судом під час його оскарження, то немає перешкод для фактичної передачі особи, що не відповідає положенням міжнародно-правових актів, згаданих вище, оскільки на цей час не прийнято остаточного рішення щодо статусу особи у паралельній, відокремленій процедурі.

У цьому контексті доречно згадати положення ч. 7 ст. 591 КПК, відповідно до якого ухвала суду апеляційної інстанції може бути оскаржена в касаційному порядку *лише прокурором* із мотивів неправильного застосування судом норм міжнародних договорів України, якщо скасування рішення про видачу (екстрадицію) перешкоджає подальшому провадженню щодо особи, видача якої запитувалася іноземною державою. Одним із найважливіших положень, пов'язаних з необхідністю забезпечення прав особи, до якої застосовуються примусові заходи, пов'язані з екстрадицією, безумовно, є гарантування ефективних засобів оскарження рішень у кримінальному провадженні щодо видачі (екстрадиції) особи. Однак, на нашу думку, норму, що викладена у ч. 7 ст. 591 КПК, необхідно доповнити положенням, відповідно до якого «ухвала суду апеляційної інстанції може бути оскаржена в касаційному порядку особою, щодо якої прийнято рішення про її видачу, та її

захисником із мотивів неправильного застосування судом норм Кримінального процесуального кодексу, норм міжнародних договорів України, якщо таке рішення стосується прав, свобод чи інтересів особи».

Забезпечити невидачу особи, щодо якої не прийнято остаточне рішення щодо її статусу, могла б відстрочка передачі. Однак відповідно до ст. 592 КПК після прийняття рішення про видачу особи (екстрадицію) центральний орган України може відстрочити фактичну передачу особи до іноземної держави у разі, якщо: 1) особа, щодо якої прийнято рішення про видачу (екстрадицію), притягається до кримінальної відповідальності або відбуває покарання у виді позбавлення чи обмеження волі за інший злочин на території України – до закінчення досудового розслідування або судового провадження, відбуття покарання чи звільнення від покарання з будь-яких законних підстав; 2) особа, щодо якої надійшов запит про видачу, тяжко хворіє і за станом здоров'я не може бути видана без шкоди її здоров'ю – її видужання.

З огляду на вищевикладене, з метою забезпечення виконання гарантій невидворення особи, щодо якої не прийнято остаточне рішення щодо її статусу, очевидно, необхідно доповнити вказану статтю ще однією підставою відстрочки передачі особи, викладеною в такий спосіб: «особою подана заява про визнання її біженцем чи особою, яка потребує додаткового захисту, до прийняття остаточного рішення, яке набрало законної сили».

Висновки. Приймаючи рішення про здійснення екстрадиції, враховуючи відсутність можливості відстрочення передачі особи, запитувана Держ-

жава може зіткнутися з конфліктом зобов'язань. З одного боку, обов'язок провести екстрадицію впливає з двосторонньої чи багатосторонньої угоди про екстрадицію, стороною якої є запитувана Держжава, чи відповідно до положень міжнародних або регіональних актів, що встановлюють обов'язок провести екстрадицію (ст. 1 Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 р.¹ та ст. 56 Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 р.²). Із другого боку, запитувана Держжава пов'язана своїми зобов'язаннями щодо невидворення відповідно до міжнародного права, що виключає екстрадицію біженця або особи, яка потребує додаткового захисту (або особи, яка подала заяву про намір отримати такий статус), в Державу, що подає запит.

Чинна процедура прийняття рішення про видачу особи, включаючи оскарження такого рішення, має суттєві недоліки у правовому регулюванні, що цілком може призвести до формального виконання законодавчих приписів, порушуючи встановлені як міжнародними актами, так і вітчизняним законодавством гарантії прав особи не бути виданою до запитуваної держави, якщо є підстави, які перешкоджають такій видачі. А тому необхідність правового врегулювання зазначеної проблеми є вкрай актуальною.

¹ Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text (дата звернення 20.09.2020)

² Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22 січня 1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009#Text (дата звернення 20.09.2020)

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Konventsii pro status bizhentsiv vid 28 lypnia 1951 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text (in Ukrainian)
2. Konventsii proty katuvan ta inshykh zhorstokykh, neliudskykh chy prynyzlyvykh vydiv povodzhennia i pokarannia vid 10 hrudnia 1984 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text (in Ukrainian)
3. Konventsiiia pro pravovu dopomohu i pravovi vidnosyny u tsyvilnykh, simeinykh i kryminalnykh spravakh vid 22 sichnia 1993 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009#Text (in Ukrainian)
4. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski ta politychni prava vid 16 hrudnia 1966 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (in Ukrainian)
5. Protokol shchodo statusu bizhentsiv vid 04 zhovtnia 1967 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363#Text (in Ukrainian)
6. Pro bizhentsiv ta osib, yaki potrebuiut dodatkovoho abo tymchasovoho zakhystu: Zakon Ukrainy vid 08 lypnia 2011 r. № 3671-VI URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363#Text (in Ukrainian)

7. Statut OON ta Statut Mizhnarodnoho Sudu vid 26 chervnia 1945 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (in Ukrainian)
8. Yevropeiska konventsiiia pro vydachu pravoporushnykiv vid 13 hrudnia 1957 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text (in Ukrainian)
9. Zahalna deklaratsiia prav liudyny vid 10 hrudnia 1948 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (in Ukrainian)

Cases

10. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny u spravi «Saadi proty Italii» vid 28 liutoho 2008 r. (zaiava № 37201/06) URL: <https://www.refworld.org.ru/pdfid/529348df4.pdf> (in Ukrainian)

Трофименко В. М., Зуєв В. В. Забезпечення прав особи під час прийняття рішення про її видачу

У статті досліджується порядок екстрадиційної процедури у кримінальному провадженні. Акцентується увага на широкому переліку гарантій прав особи, щодо якої здійснюється процедура екстрадиції. Особливо звертається увага на гарантії прав осіб під час видачі особи, яка отримала статус біженця, або особи, яка потребує додаткового захисту або лише подала відповідну заяву до компетентного органу для отримання такого статусу. У роботі констатується, що процедура отримання статусу біженця як гарантія невидачі та здійснення екстрадиції є відокремленою процедурою, що регламентується різними національними нормативно-правовими актами. Аналіз цих процедур показав, що вони не гарантують у повному обсязі невидачу особи, яка подала заяву про визнання її біженцем вже після прийняття центральним органом рішення про її видачу, чим порушуються фундаментальні засади невидачі осіб, які визначені у численних міжнародно-правових актах. Констатовано, що чинна процедура прийняття рішення про видачу особи, включаючи оскарження такого рішення, має суттєві недоліки у правовому регулюванні, що цілком може призвести до формального виконання законодавчих приписів, порушуючи встановлені як міжнародними актами, так і вітчизняним законодавством гарантії прав особи не бути виданою до запитуючої держави, якщо є підстави, які перешкоджають такій видачі.

Ключові слова: екстрадиція, біженці, прийняття рішення про видачу, невидача.

Трофименко В. М., Зуєв В. В. Обеспечение прав лица при принятии решения о выдаче

В статье исследуется порядок экстрадиционной процедуры в уголовном производстве. Акцентируется внимание на широком перечне гарантий прав лица, в отношении которого осуществляется процедура экстрадиции. Отдельно обращается внимание на гарантии прав лица в процедуре экстрадиции, которое получило статус беженца, или лица, нуждающегося в дополнительной защите или только подавшего соответствующее заявление в компетентный орган для получения такого статуса. В работе констатируется, что процедура получения статуса беженца как гарантия невыдачи лица и осуществления экстрадиции является отдельной процедурой, регламентирующейся различными национальными нормативно-правовыми актами. Анализ этих процедур показал, что они не гарантируют в полном объеме невыдачу лица, подавшего заявление о признании его беженцем уже после принятия центральным органом решения о выдаче, чем нарушаются фундаментальные принципы невыдачи лиц, определенных в многочисленных международно-правовых актах. Констатировано, что действующая процедура принятия решения о выдаче лица, включая обжалование такого решения, имеет существенные недостатки в правовом регулировании, что вполне может привести к формальному выполнению законодательных предписаний, нарушая установленные как международными актами, так и отечественным законодательством гарантии прав лица не быть выданным запрашивающему государству, если есть основания, препятствующие такой выдаче.

Ключевые слова: экстрадиция, беженцы, принятие решения о выдаче, невыдача.

Trofimenko V. M., Zuiiev V. V. Ensuring the rights of the person when making a decision on his extradition

The article examines the procedure for extradition proceedings. Emphasis is placed on a wide range of guarantees of the rights of the person subject to the extradition procedure. Special attention shall be paid to the guarantees of the rights of persons during the extradition of a person who has been granted refugee status or a person in need of subsidiary protection, or who has only submitted an application to the competent authority for such status. The procedure for obtaining refugee status as a guarantee of non-extradition and extradition are separate procedures regulated by various

national regulations. The analysis of these procedures showed that they do not fully guarantee the non-extradition of a person who has applied for refugee status after the central authority has decided to extradite him, which violates the fundamental principles of non-extradition, as defined in numerous international instruments. Also, the current criminal procedure legislation provides for the possibility of cassation appeal against the decision to extradite a person only to prosecutors, which deprives a person of the opportunity to defend their legitimate interests and violates the adversarial principle. It is also stated that the solution to this problem could be a postponement of the transfer of a person, but the relevant provisions of the Criminal Procedure Code do not contain such grounds, and therefore do not provide a legal opportunity not to enforce a decision that has not been overturned by a court. As a result, law enforcement agencies have an obligation to carry out the actual transfer of a person whose final status has not yet been resolved, violating the declared guarantees of the right of such a person not to extradite him. It is stated that the current procedure for issuing a decision on extradition, including appeals against such a decision, has significant shortcomings in legal regulation, which may lead to the formal implementation of legislation, violating both international acts and domestic law, guarantees of the rights of the individual not to be issued. to the requested State, if there are grounds preventing such extradition.

Keywords: *extradition, refugees, decision on extradition, non-extradition.*